

СЕЋАЊЕ ИЗ РЕВОЛУЦИЈЕ – НОБ

Од 1941 до конца јуна 1942 године

Спустила се ноћ, кад сам већ стигао до Оканове Букве. До куће нисам имао још много да пешачим. То је био други дан мог бекства из композиције којом су преко Загреба пребацивани заробљеници у Њемачку. Побеогао сам јер сам веровао да ће ми у Слатини бити боље него у Њемачком логору.

Ево ме на Зечеву, преко којег ни у сред дана нисам радо прелазио. Моји су били већ полегали, када сам закуцао на врата. Мој изненадни долазак за час им је прекинуо сан. Дадох пушку жени и рекох јој да за њу несме нико сазнати. Она је пушку привремено сакрила у подрум, док јој ја место не обезбедим.

Неколико дана пре мог доласка у село Слатину стигли су: Вукојевић Никица, металски радник фабрике „Икарус“ из Земуне, Марчетић Триве Никола, ткачки радник из Ужица, Миљуш Рајко, трговачки помоћник из Београда, Ратко Војновић, ђак из бања Луке и други. Они су донели материјал о Октобарској револуцији у Русији. Овај материјал они су проучавали на састанцима који су одржавани у кући Војновић Илије и у сеоској школи. Сутра сам се састао са њима на једном од састанака на којем смо одлучили да се повежемо са напредним сељацима суседних села. Из Будимлић Јапре стизали су гласови о наоружавању Јапранаца од стране жандара и приселих непријатељских војника. Ускоро су непријатељске патроле по селима упозоравале сељане да остану код својих кућа и да поседници оружја исто предају жандармеријској касарни у Јапри. Због слабог одзива сељака Јапрански бандити позатварали су већи број утицајних људи из села као сеоске таоце.

Почетак устанка

У среду на неколико дана пред устанак Марко Војновић, Марчетић Влајка Милан и Марчетић Божо нашли су се у млину (воденици), где су ми саопштили да морамо поћи на Раданово поље. Требали смо примити оружје за наше потребе, које су нам Руси из авиона бацали. Но још у селу

Липнику смо сазнали да од оружја нема ништа, јер они већ два дана чекају узалуд. Сутрадан, после нашег повратка окупили смо се код школе и донели одлуку да нападнемо Будимлић Јапру и ослободимо заробљене таоце. Истог дана из Липника је Илија Војновић је донео вест да је у Дрвару и Петровцу већ букнуо устанак. Те вести су нам дале више сигурности за успех у нападу. Окупили смо се код школе. Дошло је све село. Наоружаних је било мало, због тога су неки понели виле, рогуље, секире па и коље. Било један сат по подне када смо масовно кренули у напад.

Истовремено, нападу су се придружили устаници околних села Хадроваца, Липника, дела села Мајкић Јапре, Халиловаца, Ћеле, Јоховице, Мале Рујишке, дела Хашана, затим устаници села Подвидаче, Лукавице, Антонића Брда и дела села Овањског. Напад је успео. У првом налету заузели смо Јапру, ослободивши заробљене таоце међу којима се налазио и Петар Војновић. Захваљујући Иви Закиловићу и још неколицини хрвата заробљеници нису пострељани пре нашег заузимања Јапре. Занесени овим првим успехом кренули смо у два правца за непријатељем и то: према рудник Љубији и Босанском Новом. Непријатељска појачања из правца Босански Нови успела су поново да заузму Јапру. Желећи да одмах у почетку угуше устанак, усташе су похватале већи број људи и пострељали их. То је још јаче утицало на наше огорчење према непријатељу. Имали смо свега неколико пушака и тако голоруки нисмо прихватили фронталну борбу, Због тога смо организовали упоришта у два правца према непријатељу. Према руднику Љубији поставили смо упориште код Оканове Букве, Гаиџика и Старог Мајдана, а према Будимлић Јапри код засеока Миљуши, Раскршћа, Јовичког гаја и Црног Врха.

Ускоро смо организовали други напад на Будимлић Јапру. У овом нападу нисмо успели да заузмемо Јапру. Непријатељу смо нанели материјалне и људске жртве и заробили смо нешто муниције, Повукли смо се у своја упоришта, којима смо онемогућавали изненадне упаде непријатеља у села.

До нас су допирале вести о дизању устанка у целој Босанској Крајни. Убрзо смо успоставили везу са устаницима из Босанског Петровца и Бравска. Наш трећи напад на Будимлић Јапру извршили смо концем октобра 1941

године. За овај напад добили смо појачање из Бравска и Санице. Но у овом нападу нисмо имали успеха. Опет смо се повукли на своја упоришта. Сада смо били бројнији и сачињавали Приједорско-Љубијску чету. Четом је командовао Давидовић Миле. На овим положајима остали смо све до 15 децембра када је из Првог подгрмечког одреда стигао Војновић Петар наредивши да извршимо блокаде Будимлић Јапре. Тако је Приједорско-Љубијска чета са једним Петровачким водом, којим је командовао Владо Бајић блокирала Јапру. Миле Војновић са једним водом налазио се на Антонића Брду, а на Ћелама и Црном Врху вод Стеве Вјештице са задатком да спречи долазак непријатељских појачања из Босанског Новог. Моја десетина држала је положаје код засеока Миљуши, Раскршће и Павића Долину. Јапра је стегнута обручем наших снага.

Пас (кер) Рундов-курир

Лука Павић, чија се кућа налазила у близини Долине Павића имао је пса званог Рундов. Рундов је навикао да често одлази у Јапру до куће Душана Војновића. Баш у кући Душановој била је смештена домобранска јединица. Са Светом Павићем и Душаном Војновићем био сам добар друг. Покушао сам да се повежем са њима. Сетио сам се Павићева Рундов кера, који би ми могао послужити за то. Био сам сигуран у њега. Зато сам поручио Луки да затвори пса и да га не храни. Написао сам писмо и дао Луки. Он је писмо свезао керу испод врата и најурио га у правцу Јапре. Рундова длака на псу и бео снег маскирали су писмо. Нестрпљиво смо очекивали повратак Рундова са вестима које смо очекивали. И заиста нисмо се преварили. Стигао је пас са поштом. Душан нам је писао да су домобрани уплашени и да пристају да непуцају на нас, стим да и ми непуцамо на њих. Затим да је одржавање везе са непријатељем у Босанском Новом отежано, као и снабдевање те да их то много дезорганизује. Рундов је још много пута односио пошту, а доносио по неки метак и пошту коју је сакривао у великој густој длаци. Није нас изневерио ни онда када се морао пробијати кроз снежне наносе.

Брегејац снабдева усташе

Нашом блокадом онемогућили смо нормално снабдевање непријатеља у Јапри. Неколико покушаја да им се из Босанског Новог дотури муниција

спречиле су наше засједе. Убрзо је Брегејац-авион постао снабдевач. На једном брду поред Јапре отворили су пријемно отпремну пошту. У ту сврху служиле су две бандере. Свако јутро на врху бандере налазила се пошта коју је авион примио. Зором се Брегејац појави, успори брзину, избаци муницију и пошту, а затим наиђе преко бандере са кукама закочи спремљени извештај Јапранског сатника.

Паљење Шехића млина

Крајем јануара 1942 године организовали смо акцију на паљењу Шехића млина. Требало је пронаћи сигурне прилазе. У акцију су пошли: Марчетић Божо, Ђуро Миљуш, Ћопић Тодор, Јован Вукојевић, Ђуро Глушац и ја. Понели смо шибицу и бремене сламе. Кренули смо преко паљевина по великом снегу. Због јаке месечине приближавања циљу било је отежано. Од млина до непријатељске страже било је свега око 200 метара удаљености. Најзад смо били пред млином. Запалили смо сламу и за трен ока плануо је цео млин. Њихова стража осула је паљбом. Ми смо се морали повлачити уз поток, а овај је са својом леденом кором, која је пуцала под ногама откривао наше одступање. Ноге су нам се мрзле, али задовољни успехом акције на хладноћу смо заборављали.

Преговори са непријатељем

У овим селима Подгрмечка обичај је да се људи са брда на брдо споразумевају дозивањем. Па како је међу непријатељским војницима било доста мојих познаника то сам са њима често разговарао на овај начин. Дозивањем смо се договорили за преговоре на Хадровачком путу изнад Јапре. 11. Марта 1942. Године наша делегација у саставу Војновић Петра, мене и још једног друга чијег се правога имена несећам, али знам да су га звали Буква. Њихову делегацију сачињавали су Ахмет Шехић, Авдо Мушанов и тзв. Бег из села Лукавица. Док смо ми захтевали да се предају, Шехић је покушао да изнуди наш пристанак на њихово несметано повлачење према Босанском Новом. Бег је са преговора имао намеру да пође са нама, али смо му ми рекли да остане у непријатељским редовима и да сарађује са нама, јер ће нам на тај начин много више користити. При завршетку преговора Петар је још једном упозорио Шехића да се преда

док је време, јер их касније ни целокупна Павелићева авијација неће спасти.

Друго заузимање Јапре

Одмах после преговора почели смо са припремама за напад на Јапру. За овај напад добили смо брдски топ, бацач и тешки митраљез. 14. Марта 1942 године нешто после поноћи почео је напад. Гранате нашег топа и минобацача погађале су циљеве и без уређаја за гађање. Пред зору смо успели да заузмемо ровове изнад куће Војновић Душана. Ове положаје држале су домобранске јединице. Грчевите отпоре пружиле су усташе из ровова код Шехића и Совиљеве куће. Сатник је узалуд непрестано испаливао црвене ракете тражећи помоћ. До 10 сати заузели смо сва усташка упоришта у Јапри. У овом нападу заробили смо 280 пушака, 6 пушкомитраљеза и неколико стотина хиљада муниције. После су долазили успех за успехом.

Повезивање са козаром

После заузимања Јапре организационо се учврстила Приједорско-Љубијска чета којом је командовао Стево Вјештица и његов заменик Миле Војновић. У саставу чете била су три вода. Командири водова били су водници: Триво Јелисавац, Михајило Пејић и Вукојевић Перо. Сада је чета држала већи део ослобођене територије. Непријатељ се повлачио у Градове у веће гарнизоне, јер се по селима није могао супротставити изненадним нападима и борби за коју су борци ове чете увек били расположени.

Охрабрени успесима у борби са непријатељем кренула је Приједорско-Љубијска чета са заставом на челу ка селу Владимировоц према реци Сани, у правцу Козаре. У овом селу налазила се Пета козарачка чета са командиром Стевом Раушем и комесаром Лазом Лазићем, која је низала успехе из напада у напад и држала везу са Славонским партизанима.

Успеси козарачких и славонских партизана ојачали су борбени морал наше чете која је у борбама са непријатељем ослобађала део по део наше земље натапајући је крвљу храбрих партизана.

Село Слатина у нашој револуцији

Мало планинско село под Грмечом – Слатина дала је свој удео за победу наше револуције. По цијелој Југославији проливена је крв њезиних синова. Седамнаестогодишњи металски радник фабрике „Икарус“ у Земуну Вукојевић Никица од свог првог подвига на Антонића Брду, дочекавши непријатељску усташку колону чијем је челу био Хоџа, који је водио колону као појачање непријатељу који се налазио у Јапри Будимлића, убио је Хоџу и наставио са херојством у батаљону Здравка Челара све до храбре смрти у Првој пролетерској бригади. Слична судбина задесила је и храбре омладинце и СКОЈ-це из села Слатине а то су: Марчетић Т. Никола, Миљуш Рајко, Миљуш Ђуро, Бундало Ђуро-Далматинац, Ћопић Светко, Марчетић Борко, Вукојевић Марко- звани Мато, Глушац Бранко, Глушац С. Душан и Вукојевић Вучена Божо.

Свој пуни удео у нашој револуцији дала су и суседна села Слатине чији су млади СКОЈ-ци и омладинци дали своје животе за слободу наше земље. Међу њима су: Јелисавац Бранко из Хадроваца, Кулунџија Илија, Давидовић Михаило и Богдан и Пухалић Душан из Мркаља, Милан Милуновић са Дугих Њива, Дрљача Алекса из Јоховице, Вукојевић Драгутин и Стево, Шкондрић Јован и Сурчевић Душан из Халиловаца, Тополић Јово из Ћела, Милош Предојевић из Агића, Јојин Љубо са Брда Антонића-Илице, Радаковић Никица, Цветичанин Мићо и Рајилић Илија – Ићо из Подвидаче, Половина Стака и Милош, Кантар Милан, Вуковић Душан, Праштало Шпиро, Чедо и Душан са Липника, Мирослав Тубин из Ђурића, Ћопић Илија, коме су усташе првих дана устанка ножем извадили очи и тако га оставили живог од чега је и подлегао.

Навео сам имена погинулих омладинаца СКОЈ-ца из Слатинеи суседних села, да бих се њихова имена поменула и историји Народноослободилачке револуције, и да би млађа поколења знала ценити жртве које су пале за њихову слободу.

Млади слатињани

Омладинци и омладинке села Слатине окупљени око гимназијалца Ратка Н. Војновића и других ђака основали су своју организацију крајем августа 1941 године. У ратковој кући тј. Код школе са застртим прозорима поред

лампе упознавали су се омладинци и омладинке са мукотрпном историјом нашег народа и Совјетском Револуцијом у којој су радници и сељаци Русије извојевали власт. Све је то утицало да се правилно схвати значај Народноослободилачке борбе којој је омладина Слатине пружила свестрану помоћ, како у жртвама тако и у прикупљању хране одеће и обуће. За партизане је та прикупљена храна и одећа ношена на положај, а за рањенике у болнице и у резервне магацине у Грмеч. Слатинска омладина је носила жито из Санске долине испред непријатеља преко Санице и Бравска у Петровац, под најтежим временским непогодама. Поред тога они су узимали учешће у извлачењу рањеника и коначно с пушком у руци борили се у редовима Народноослободилачке војске.

Ето таква је била омладина села Слатине на челу са Ратком Војновићем, Ђоком Јефтићем, Миланом Јефтићем, Милком Јефтића, Зором Ђопића, Станом Стевана Глушца, Савом Дмитра Глушца, Станом и Госпавом Глушац, Јованком Миле Војновића, Војиславом Марчетом, Станом Вукојевић, Милком Вукојевић, Душанком Михајила Миљуша, Душанком Лазе Миљуша, Никола Миле Војновића и други.

Први повереници одборници

Јачањем НОБ-а и формирањем нових јединица изискивали су потреба организованог снабдевања новоформираних одреда. Зато је народ Слатине изабрао повереника народне власти – одборнике, који су преузели на себе народну власт и везу позадине са фронтом и њихово снабдевање. Први повереници тј. Одборници били су изабрани: Војновић Ђуро, Марчетић Илија, Ђопић Мићо, Половина Недељко, Вукојевић Гојко, Михајило Миљуш и Јефтић Перо.

Организација АФЖ-а такођер је пружила од првих дана свој удео као и материјалну подршку везано заједнички са одбором. Организације око плетења обуће, ношење хране рањеницима у болницу и сви други задаци који су пред њих постављени. Прве чланице АФЖ-а биле су: Марчетић Анђа, Војновић Радана, Глушац Дмитра Јока, Глушац Симе Ана, Вукојевић Ђуре Ана, Миљуш Стојана Јека и Миљуш Марка Стана.

Није ми било могуће да у потпуности опишем и обухватим све оне који то заслужују, због тога негрешим ако констатујем да је цела Слатина, и велико

и мало, у току Народноослободилачке борбе дало свој удео за ослобођење наше земље.

„Сећање из револуције НОБ-е“ написао и својеручно потписао

ВУКОЈЕВИЋ ПЕРО, капетан прве класе, (Алексе Ненадовића, 32) Београд